

Büdcə Təşkilatları üçün 6 №-li Milli Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı
“Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) və fərdi maliyyə hesabatları”

Azərbaycan Respublikası Maliyyə
Nazirliyinin 2009-cu il “13” yanvar
tarixli İ-05 nömrəli əmri ilə təsdiq
edilmişdir.

Büdcə Təşkilatları üçün 6 №-li Milli Mühasibat Uçotunun Standartı
“Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) və fərdi maliyyə hesabatları”

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Standartın təyinatı

1. Bu Standart “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq hazırlanmış və “Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) və fərdi maliyyə hesabatları” adlı İctimai Sektor üçün 6 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartına əsaslanmışdır.

Məqsəd

2. Bu Standartın məqsədi maliyyə hesabatlarını qrup adından təqdim edən təşkilatlar tərəfindən tətbiq edilməli olan qaydaların müəyyən olunmasıdır

Standartın tətbiqi sahəsi

3. Təşkilatların birləşməsi üzrə uçot metodları və onların birləşmə (konsolidasiya) prosesinə təsiri, o cümlədən təşkilatların birləşməsindən yaranan qudvil (təşkilatların birləşməsi üzrə uçota dair təlimatlar təşkilatların birləşməsinə dair mühasibat uçotunun “Təşkilatların birləşməsi” adlı 3 №-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartında əks olunmuşdur) bu Standartın tətbiqi sahəsinə daxil deyildir.
4. Bu standart büdcə təşkilatlarına, bələdiyyə orqanlarına və büdcədən kənar fondlara tətbiq edilir.
5. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlar ilə bu Milli Mühasibat Uçotu Standartı arasında ziddiyyət yarandığı halda, Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartı tətbiq edilir.

Əsas anlayışlar

6. Bu Standartda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları – iqtisadi qurumun vahid təsərrüfat subyekti kimi təqdim etdiyi maliyyə hesabatlarıdır

Nəzarət – fəaliyyətlərindən mənfəət əldə etmək üçün təşkilat və ya təşkilatların maliyyə və əməliyyat siyasətini idarə etmək səlahiyyətidir

Nəzarət edilən təşkilat digər təsərrüfat subyektinin (nəzarət edən təşkilatın) nəzarəti altında olan, o cümlədən, ortaqlıq kimi korporativ statusa malik olmayan təşkilatdır.

Nəzarət edən təşkilat bir və ya bir neçə nəzarət edilən təşkilata malik təsərrüfat subyektidir.

İlkin dəyər metodu – investisiya qoyuluşunun ilkin dəyəri ilə tanındığı uçot metodudur. İncəsənət kapital qoyuluşu üzrə gəliri alış tarixindən sonra investisiya obyektinin yığılmış mənfəətindən əldə olunan ayırmalar həcminə tənqibir. Bu mənfəətdən artıq alınmış və ya alınacaq ayırmalar kapital qoyuluşunun bərpa olunması hesab olunur və investisiyanın ilkin dəyərinin azalması kimi tanınır

İqtisadi qurum nəzarət edən və bir və ya bir neçə nəzarət edilən təşkilatdan ibarət təşkilatlar qrupudur

Azlıqların payı - kapital payına aid olan törəmə müəssisəyə məxsus mənfəət və ya zərərin və xalis aktivlərin/kapitalın əsas müəssisənin birbaşa və ya dolaylı yol ilə törəmə müəssisələr vasitəsilə sahib olmadığı hissəsidir

Fərdi maliyyə hesabatları – nəzarət edən təşkilat, asılı müəssisəsinin investoru və ya birgə nəzarət olunan təşkilatın sahibkarı tərəfindən təqdim edilən və investisiyaların investisiya obyektinin hesabatlarında təqdim edilən nəticələr və xalis aktivlər əsasında deyil, birbaşa aktivlər/iştirak payı əsasında uçota alınan maliyyə hesabatlarıdır

7. Digər Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarında müəyyən edilən şərtlər bu standartda digər standartlarda olduğu kimi eyni mənada işlədilir və ayrıca nəşr edilən Müəyyən Edilən Terminlər Lüğətinə daxil edilir

Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları və fərdi maliyyə hesabatları

8. Nəzarət edən təşkilat və ya onun nəzarət etdiyi təşkilat asılı müəssisəsinin investoru və ya birgə müəssisənin bir hissəsi ola bilər. Bu hallarda bu standartda uyğun hazırlanmış və təqdim olunmuş birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları həmçinin “Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərinə investisiyaların uçotu” adlı Büdcə Təşkilatları üçün 7 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına və “Birgə müəssisələrdə iştirak payları” adlı Büdcə Təşkilatları üçün 8 Nə-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq hazırlanmalıdır.
9. Hazırkı Standartın 11-ci maddəsinə uyğun olaraq birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını təqdim etməkdən azad olunan nəzarət edən təşkilat, fərdi maliyyə hesabatlarını yeganə maliyyə hesabatları kimi təqdim edə bilər.

Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi

10. Hazırkı Standartın 11-ci maddəsində göstərilən nəzarət edən təşkilatlar istisna olmaqla, qalan nəzarət edən təşkilatlar nəzarət edilən təşkilatların birləşdirildiyi (konsolidə edildiyi) birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını bu Standartda uyğun olaraq təqdim etməlidir
11. Nəzarət edən təşkilat yalnız aşağıdakı hallarda birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını təqdim etməkdən azad olunur:
 - (a)
 - (i) Nəzarət edən təşkilat özü digər müəssisənin tam mülkiyyətində olan nəzarət edilən təşkilatdırsa və bu cür maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri böyük ehtimal ilə mövcud deyildirsə və ya onların məlumatına olan ehtiyacları müvafiq nəzarət edən təşkilatın birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları vasitəsilə ödənilirsə; və ya

- (ii) Nəzarət edən təşkilat digər müəssisənin qismən mülkiyyətində olan nəzarət edilən təşkilatdırsa və onun digər mülkiyyətçiləri, o cümlədən səsvermə hüququna malik olmayan mülkiyyətçiləri nəzarət edən təşkilatın birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını təqdim etmədiyindən xəbərdardır və buna etiraz etmirlərsə.
- (b) nəzarət edən təşkilatın borc və kapital alətləri açıq bazarda dövriyyədə deyildir (yerli və ya xarici fond birjası ya da vasitəçilərin olmadığı qiymətli kağızlar bazarı, yerli və regional bazarlar daxil olmaqla);
- (c) nəzarət edən təşkilat öz maliyyə hesabatlarını hər hansı alətlər sinfinin açıq bazara buraxılması məqsədilə qiymətli kağızlar üzrə komissiya və ya digər tənzimləyici orqana təqdim etməmişdir və ya təqdim etmə prosesində deyildir; və
- (d) nəzarət edən təşkilatın hər hansı əsas və ya aralıq nəzarət edən təşkilatı ictimaiyyət tərəfindən sərbəst istifadə edilməsi üçün İctimai Sektor üçün Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarına uyğun olan birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını hazırlayır.
12. Bu Standartın 11-ci maddəsinə əsasən birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları deyil, yalnız fərdi maliyyə hesabatları təqdim etməyi qərara alan nəzarət edən təşkilat 34-40-ci maddələrin tələblərini yerinə yetirməlidir.

Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının tətbiqi sahəsi

13. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları standartın 14-cü maddəsində qeyd edilənlər istisna olmaqla, nəzarət edən təşkilatın bütün nəzarət edilən təşkilatlarını əhatə etməlidir.
14. (a) Nəzarət edilən təşkilatın yalnız onun alınması tarixindən etibarən 12 ay müddətində satılması məqsədilə əldə edilməsi və saxlanması ilə əlaqədar nəzarətin müvəqqəti xarakter daşmasına və (b) rəhbərliyin fəal surətdə alıcı axtarmasına dair sübutlar olduqda, nəzarət edilən təşkilat birləşdirilməməlidir (konsolidasiya edilməməlidir).
15. Bu cür nəzarət edilən təşkilatlar maliyyə alətləri kimi təsnifləşdirilir və uçota alınır. Maliyyə alətlərinin tanınması və ölçülməsi ilə bağlı "*Maliyyə alətləri: Tanınma və ölçülmə*" 39 Nə-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi və uçota alınması üçün təlimatlar təqdim edir.
16. Əgər standartın 14-cü maddəsinə uyğun olaraq birləşdirmədən (konsolidasiyadan) çıxarılan təşkilat 12 ay müddətində satılmazsa, o zaman, sözügedən təşkilat onun alış tarixindən etibarən birləşdirilməlidir (konsolidasiya edilməlidir) (alış tarixinə dair təlimatlar müəssisələrin birləşdirilməsi ilə bağlı "*Müəssisələrin birləşməsi*" adlı 3 Nə-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartında əks olunmuşdur). Alış tarixindən sonrakı müddət üzrə maliyyə hesabatları yenidən təqdim edilir.
17. İstisna hal olaraq, təşkilat standartın 14-cü maddəsinə uyğun olaraq birləşdirmədən (konsolidasiyadan) çıxarılan təşkilat üçün alıcı tapa bilsə də tənzimləyici və ya digər qurumlar tərəfindən təsdiq tələb olunması səbəbindən təşkilatın satışı alış tarixindən sonrakı 12 ay müddətində tamamlanmaya bilər. Əgər hesabat dövründən sonra qısa müddət ərzində satışın başa çatmayacağına dair faktlar mövcud deyildirsə, o zaman, təşkilatdan hesabat dövründə satış prosesində olan bu tip nəzarət edilən müəssisənin birləşdirilməsi (konsolidasiya edilməsi) tələb edilmir.
18. İnvestor vençur (riskli kapitalla malik olan) təşkilat, qarşılıqlı fond, vəkalət fondu (investisiya trasti) və ya analoji təşkilat olsa belə, nəzarət edilən təşkilat konsolidasiyadan çıxarılmamalıdır

19. Nəzarət edilən təşkilatın fəaliyyəti iqtisadi quruma daxil olan digər təşkilatların fəaliyyətlərinə oxşar olmadığından nəzarət edilən təşkilat konsolidasiyadan çıxarılmamalıdır. Müvafiq məlumatlar, bu cür nəzarət edilən təşkilatları birləşdirməklə və konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında nəzarət edilən təşkilatların fərqli fəaliyyətlərinə malik olduğuna dair əlavə məlumatlar açıqlamaqla təqdim olunur.

Birləşmə (konsolidasiya) prosedurları

20. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən təşkilat, analoji aktiv, öhdəlik, xalis aktivlər/kapital, gəlir və xərc maddələrini sətirbəsətir toplamaqla nəzarət edən təşkilatın və onun nəzarət edilən təşkilatların maliyyə hesabatlarını birləşdirir. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarında iqtisadi qurum haqqında maliyyə məlumatlarının vahid iqtisadi subyekt kimi təqdim edilməsi üçün aşağıdakı addımlar atılmalıdır:
- (a) nəzarət edən təşkilatın hər bir nəzarət edilən təşkilata qoyduğu investisiyanın balans dəyəri və nəzarət edən təşkilatın hər bir nəzarət edilən təşkilatın xalis aktivlərindəki/kapitalındakı payı ləğv edilir (Müəssisələrin birləşdirilməsi ilə bağlı mühasibat uçotunun müvafiq beynəlxalq və ya milli standartlarında yaranan istənilən qudvilin uçota alınmasına dair təlimatlar əks olunmuşdur);
 - (b) birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) nəzarət edilən təşkilatların hesabat dövrü üzrə mənfəət və ya zərərində azlıqların payı müəyyənləşdirilir; və
 - (c) birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) nəzarət edilən təşkilatların xalis aktivlərindəki/kapitalındakı azlıqların payı nəzarət edən təşkilatın onlarda olan xalis aktivlərdəki/kapitaldakı payından ayrıca olaraq müəyyənləşdirilir. Xalis aktivlərdəki azlıqların payı aşağıdakılardan ibarətdir:
 - (i) ilkin birləşmə tarixinə olan həmin azlıqların payı (Müəssisələrin birləşdirilməsi ilə bağlı mühasibat uçotunun müvafiq beynəlxalq və ya milli standartlarında qeyd edilən payın hesablanmasına dair təlimatlar əks olunmuşdur); və
 - (ii) birləşmə tarixindən etibarən azlıqların xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklər üzrə payı
21. Potensial səsvermə hüquqları mövcud olduqda, mənfəət və ya zərərin və xalis aktivlərdə/kapitalda dəyişikliklərin nəzarət edən təşkilata və azlıqların payına aid edilən hissəsi cari mülkiyyət maraqları əsasında müəyyənləşdirilir və potensial səsvermə hüquqlarının mümkün icrasını və ya konvertasiyasını əks etdirmir
22. İqtisadi quruma daxil olan təşkilatlar arasında qalıqlar, əməliyyatlar, gəlir və xərclər bütövlükdə ləğv edilməlidir
23. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə olunan nəzarət edən təşkilatın və onun nəzarət edilən təşkilatlarının maliyyə hesabatları eyni hesabat tarixinə hazırlanmalıdır. Nəzarət edən təşkilat ilə nəzarət edilən təşkilatın hesabat tarixləri arasında fərq olduqda, nəzarət edilən təşkilat konsolidasiya məqsədləri üçün nəzarət edən təşkilatın hesabat tarixinə uyğun olan əlavə maliyyə hesabatlarını hazırlayır (bunun mümkün olmadığı hallar istisna olmaqla).
24. Hazırkı Standartın 23-cü maddəsinə uyğun olaraq, birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı istifadə olunan nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatları nəzarət edən təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlandığı hesabat tarixindən fərqli tarixə hazırlanıqda, həmin tarixlə nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatlarının tarixi arasında baş verən əhəmiyyətli əməliyyatlar və ya hadisələrin təsiri ilə bağlı düzəlişlər edilməlidir. İstənilən halda, nəzarət edilən təşkilatın və nəzarət edən təşkilatın hesabat tarixləri arasındakı fərq 3 (üç) aydan

artıq olmamalıdır. Hesabat dövrlərinin müddəti və hesabat tarixləri arasındakı hər hansı fərqlər müxtəlif dövrlərdə eyni olaraq qalmalıdır

25. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları oxşar əməliyyatlara və oxşar hallarda baş verən digər hadisələrə vahid uçot siyasətinin tətbiq edilməsilə hazırlanmalıdır
26. Əgər iqtisadi qurumun üzvü olan təşkilat oxşar əməliyyatlara və oxşar hallarda baş verən digər hadisələrə qəbul olunmuş uçot siyasətindən fərqli uçot siyasətini tətbiq edərsə, birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları hazırlanarkən onun maliyyə hesabatlarına müvafiq düzəlişlər edilməlidir
27. Nəzarət edilən təşkilatın gəlir və xərcləri birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarına alış tarixindən başlayaraq daxil edilir. (Təşkilatların fəaliyyətinin birləşdirilməsi ilə bağlı mühasibat uçotunun (“Müəssisələrin birləşməsi” adlı 3 №-li Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartında alış tarixinə dair təlimatlar əks olunmuşdur). Nəzarət edilən təşkilatın gəlir və xərcləri, nəzarət edən təşkilatın nəzarət edilən təşkilat üzərində nəzarəti itirdiyi tarixə qədər birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Nəzarət edilən təşkilatın xaric olmasından əldə olunan daxilolmalar ilə onun xaric olma tarixinə olan balans dəyəri arasındakı fərq, o cümlədən nəzarət edilən təşkilata aid olan və “Xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərin təsiri” adlı Büdcə Təşkilatları üçün 4 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartına uyğun olaraq xalis aktivlərdə/kapitalda tanınan hər hansı mübadilə fərqlərinin ümumi məbləği, birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) mənfəət və zərər haqqında hesabatda nəzarət edilən təşkilatın xaric olması üzrə mənfəət və ya zərər kimi tanınır
28. Təşkilat nəzarət edilən təşkilat kimi fəaliyyətini dayandırdığı tarixdən etibarən maliyyə aləti kimi uçota alınmalıdır. (onun Büdcə Təşkilatları üçün 7 №-li Milli Mühasibat Uçotu Standartında göstəriləyi kimi asılı müəssisə və ya 8 №-li BTMMUS-da göstəriləyi kimi birgə nəzarət olunan təşkilat olduğu hallar istisna olmaqla). Maliyyə alətlərinin tanınması və ölçülməsi ilə bağlı mühasibat uçotunun müvafiq beynəlxalq və milli standartları maliyyə alətlərinin uçotu üçün təlimatlar təqdim edir
29. Təşkilat nəzarət edilən təşkilat kimi fəaliyyətini dayandırdığı zaman, nəzarət edilən təşkilata investisiya qoyuluşunun həmin tarixə olan balans dəyəri maliyyə aktivinin ilkin ölçülməsində müəyyən edilən ilkin dəyəri hesab edilməlidir
30. Azlıqların payı maliyyə durumuna dair birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) hesabatlarında xalis aktivlərin/kapitalın daxilində, nəzarət edilən təşkilatın xalis aktivlərin/kapitalından ayrıca təqdim olunur. Qrupun mənfəət və ya zərərində azlıqların payı həmçinin ayrıca açıqlanmalıdır
31. Mənfəət və ya zərər nəzarət edən təşkilata və azlıqların payına aid olunur. Bunların hər ikisi xalis aktivlər/kapital maddələri olduğuna görə, azlıqların payına aid olunan məbləğ gəlir və ya xərc deyildir
32. Azlıqlara aid edilən zərərlər azlıqların nəzarət edilən təşkilatın xalis aktivlərində/kapitalında olan payından artıq ola bilər. Zərərin həmin artıq hissəsi və azlıqlara aid edilən sonrakı zərərlər, azlıqların bu zərərləri bərpa etmək öhdəliyini daşdığı və bu məqsədlə əlavə kapital qoymaq imkanına malik olduğu hallar istisna olmaqla, çoxluğun payına aid edilməlidir. Əgər nəzarət edilən təşkilat daha sonra mənfəət əldə edərsə, bu mənfəət, əvvəllər çoxluq tərəfindən ödənilmiş azlıqların zərərləri bərpa edilənədək çoxluğun payına aid edilir.
33. Əgər nəzarət edilən təşkilat azlıqlar tərəfindən saxlanılan və xalis aktivlər/kapital kimi təsnifləşdirilən və dövriyyədə olan kumulyativ imtiyazlı səhmlərə malikdirsə, nəzarət

edən təşkilat bu cür səhmlər üzrə dividendlərin bəyan olunub-olunmamasından asılı olmayaraq həmin dividendlərə düzəliş etdikdən sonra özünün mənfəət və ya zərər payını hesablayır.

Nəzarət edilən təşkilatların, birgə nəzarət olunan təşkilatların və asılı müəssisələrin fərdi maliyyə hesabatlarında uçotu

34. Fərdi maliyyə hesabatları hazırlanarkən nəzarət edilən təşkilatlara, birgə nəzarət olunan təşkilatlara və asılı müəssisələrə qoyulan investisiyalar aşağıdakı üsullar ilə uçota alınmalıdır:
- (a) Büdcə Təşkilatları üçün 7 №-li Milli Mühasibat Uçotunun Standartında qeyd edilən iştirak payı metodundan istifadə etməklə;
 - (b) ilkin dəyərlə; və ya
 - (c) Maliyyə alətləri kimi.
- İnvestisiyaların hər kateqoriyasına eyni uçot qaydası tətbiq olunmalıdır
35. Bu Standart, ictimaiyyətə açıq olan fərdi maliyyə hesabatlarının hansı təşkilatlar tərəfindən hazırlanmalı olduğunu müəyyən etmir. Təşkilat Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotunun Standartlarına uyğun olan fərdi maliyyə hesabatlarını hazırladıqda 34 və 59-63-ci maddələr tətbiq olunur. 10-cü maddədə göstərilən istisnanın tətbiq olunduğu hallardan başqa, təşkilat həmçinin 11-ci maddədə tələb olunduğu kimi ictimaiyyətə açıq olan birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını hazırlayır
36. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarında maliyyə alətləri kimi uçota alınan nəzarət edilən təşkilatlar, birgə nəzarət olunan təşkilatlar və asılı müəssisələr investorların fərdi maliyyə hesabatlarında eyni şəkildə əks etdiriləcək
37. Maliyyə alətlərinin tanınması və ölçülməsi ilə bağlı mühasibat uçotunun "*Maliyyə alətləri: Tanınma və ölçülmə*" 39 №-li Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı maliyyə alətlərinin uçota alınması üçün təlimatlar təqdim edir.

Məlumatın açıqlanması

38. Birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarında aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:
- (a) Mühüm əhəmiyyətə malik nəzarət edilən təşkilatların siyahısı;
 - (b) Nəzarət edilən təşkilatın standartın 14-cü maddəsinə uyğun olaraq konsolidasiya edilmədiyinə dair məlumat;
 - (c) Konsolidasiya edilməyən nəzarət edilən təşkilatlara dair fərdi və ya qrup halında ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatları, o cümlədən, ümumi aktivlərin, ümumi öhdəliklərin, gəlirlərin və mənfəət və zərərin məbləği;
 - (d) Nəzarət edən təşkilatın 50% və ya 50%-dən az mülkiyyət payına və/və ya səsvermə hüququna malik olduğu istənilən nəzarət edilən təşkilatın adı və nəzarətin necə mövcud olmasına dair izahat;
 - (e) Mövcud və ya potensial səsvermə hüququnun 50%-dən artıq hissəsinə malik mülkiyyət payının nəzarəti təmin etməməsinin səbəbləri;
 - (f) Nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatları birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün istifadə olunduqda və o, nəzarət edən təşkilatın maliyyə hesabatlarından fərqli tarixə və ya fərqli dövr üzrə tərtib olunduqda, nəzarət edilən təşkilatın maliyyə hesabatlarının hesabat tarixi, eləcə də fərqli hesabat dövrünün və hesabat tarixinin istifadə edilməsinin səbəblərini; və
 - (g) Nəzarət edilən təşkilatın vəsaitləri nəzarət edən təşkilata nağd pul dividendləri şəklində köçürmək və ya kreditləri və ya avansları ödəmək qabiliyyəti üzrə (məsələn, borc müqaviləsinin şərtləri və ya qanuni tələblər nəticəsində) hər hansı əhəmiyyətli məhdudiyyətlərin xüsusiyyəti və həcmi

39. Hazırkı Standartın 11-ci maddəsinə uyğun olaraq birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını hazırlamamağa qərar verən əsas təşkilat öz fərdi maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, həmin fərdi maliyyə hesabatlarında aşağıdakı məlumatları açıqlamalıdır:
- maliyyə hesabatlarının fərdi maliyyə hesabatları olduğu faktını; belə ki birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının hazırlanmaması hüququndan istifadə edilməsi faktını; ictimaiyyət tərəfindən istifadə olunması məqsədilə Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotunun Standartlarına uyğun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatları hazırlayan təşkilatın adını və təşkilatın fəaliyyət göstərdiyi inzibati ərazinin adı (əgər bu ərazi nəzarət edən təşkilatdan fərqlidirsə); və həmin maliyyə hesabatlarının əldə oluna biləcəyi ünvanı;
 - Mühüm əhəmiyyətə malik nəzarət edilən təşkilatların, birgə nəzarət edilən təşkilatların və asılı müəssisələrin siyahısını, o cümlədən, adını, onların fəaliyyət göstərdiyi ərazini (əgər bu ərazi nəzarət edən təşkilatdan fərqlənirsə), mülkiyyət payının həcmi və bu payın səhmlə ifadə olunduğu hallarda səsvermə hüququnun nisbəti (yalnız bu proporsional mülkiyyət payından fərqli olarsa) və
 - hazırkı maddənin (b) bəndində adları çəkilən investisiyaların uçotu üçün istifadə olunan metodun təsviri.
40. Nəzarət edən təşkilat (39-cu maddədə qeyd olunan nəzarət edən təşkilatlardan başqa) birgə idarə olunan təşkilatda iştirak payına malik olan sahibkar və ya asılı müəssisəsinin investoru olaraq fərdi maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, həmin fərdi maliyyə hesabatlarında aşağıdakı məlumatlar açıqlanmalıdır:
- hesabatların fərdi maliyyə hesabatları olduğu faktı və qanunla, qanunverici baza və ya digər müvafiq orqan tərəfindən tələb olunmadıqda həmin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının səbəbləri;
 - Mühüm əhəmiyyətə malik nəzarət edilən təşkilatların, birgə nəzarət edilən təşkilatların və asılı müəssisələrin siyahısını, o cümlədən, adını, onların fəaliyyət göstərdiyi ərazini (əgər bu ərazi nəzarət edən təşkilatdan fərqlənirsə), mülkiyyət payının həcmi və bu payın səhmlə ifadə olunduğu hallarda səsvermə hüququnun nisbəti (yalnız bu proporsional mülkiyyət payından fərqli olarsa) və
 - hazırkı maddənin (b) bəndində adları çəkilən təşkilatların uçotu üçün istifadə olunan metodun təsviri; və onların tətbiq edəcəyi hazırkı Standartın 11-ci maddəsinə, Büdcə Təşkilatları üçün 7 №-li və 8 №-li Milli Mühasibat Uçotunun Standartlarına uyğun şəkildə hazırlanmış maliyyə hesabatları müəyyənləşdirilməlidir

Keçid müddələri

41. Təşkilatlardan Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotunun Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun hesablama prinsipinin ilk dəfə qəbul edildiyi tarixdən etibarən 3 il müddəti əhatə edən hesabat dövrü üçün iqtisadi qurumun tərkibinə daxil olan təşkilatlar arasında olan qalıqların və əməliyyatların istifadədən çıxarılması ilə bağlı 22-ci maddənin şərtlərini yerinə yetirmək tələb edilmir.
42. Təsərrüfat subyektləri 41-ci maddədə əks olunan keçid müddəalarını tətbiq edən zaman iqtisadi qurumun tərkibinə daxil olan təşkilatlar arasında qalıqların və əməliyyatların heç də hamısının çıxarılmadığı barədə məlumat açıqlamalıdır.

Qüvvəyə minmə tarixi

Büdcə Təşkilatları üçün 6 №-li Milli Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartı
“Birleşdirilmiş (konsolidə edilmiş) və fərdi maliyyə hesabatları”

43. Bu standartın qüvvəyə minmə tarixi Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin müvafiq əmri ilə müəyyən edilir
44. Əgər təşkilat Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotunun Standartlarında qeyd edildiyi kimi maliyyə hesabatı məqsədilə mühasibat uçotunun hesablama metodunu qəbul edərsə, yuxarıda qeyd edilən hüquqi qüvvəyəminmə tarixindən sonra standart təsərrüfat vahidinin qəbul tarixi və ondan sonrakı dövr üçün illik maliyyə hesabatına tətbiq ediləcəkdir.